

Designing and validation of emotional intelligence questionnaire (self-assessment form) for evaluation of children

Aida Kazemi¹, Mahnaz Estaki², Mohammad Bagher Ghoobaribonab³, Manouchehr MoradiSabzevar⁴

1. Ph.D Candidate in Exceptional Children Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: Aida_kazemi_69@yahoo.com

2. Assistant Professor, Department of Exceptional Children Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: p.esteki@gmail.com

3. Professor, Department of Exceptional Children Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Tehran University, Tehran, Iran. E-mail: bghobari@ut.ac.ir

4. Professor, Department of Machine Intelligence & Robotics, Faculty of Electrical and Computer Engineering, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: moradih@ut.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received 09 September 2022

Received in revised form 04 October 2022

Accepted 20 November 2022

Published Online 22 May 2023

Keywords:

validation,
questionnaire designing,
Emotional Intelligence,
self-assessment form,
children

ABSTRACT

Background: Research emphasizes the importance of emotional intelligence in various aspects of children's lives, however, fewer studies have focused on designing suitable tests to measure emotional intelligence in children.

Aims: The purpose of the present research was to design and validate the emotional intelligence questionnaire according to the Iranian culture.

Methods: The current research is descriptive and developmental. The statistical population of the study was all children aged 6 to 9 in Tehran in 1400. The sample size was 618 children, 313 boys, and 305 girls, who were selected from schools in an accessible manner. In this regard, based on a targeted review of scientific research in the field of emotional intelligence, the initial version of the questionnaire with 60 items has been designed. For construct validity, exploratory and confirmatory factor analysis and internal reliability were determined by calculating Cronbach's alpha coefficient. SPSS version 22 and Amos software were used for data analysis.

Results: In the psychometric process questionnaire, items with a validity ratio of less than 0.62 and a validity index of less than 0.79 were removed. Exploratory factor analysis showed 59 items with a 6-factor structure and factor analysis confirmed this finding. Also, the internal consistency of the questions was 0.865, which shows that the questionnaire has good reliability.

Conclusion: The tool designed was a valid questionnaire to measure emotional intelligence in the sample of Iranian children that researchers and other relevant professionals can use this tool in their psychological research.

Citation: Kazemi, A., Estaki, M., Ghoobaribonab, M.B., & MoradiSabzevar, M. (2023). Designing and validation of emotional intelligence questionnaire (self-assessment form) for evaluation of children. *Journal of Psychological Science*, 22(123), 523-538. <https://psychologicalscience.ir/article-1-1818-fa.html>

Journal of Psychological Science, Vol. 22, No. 123, June, 2023

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.22.123.523](https://doi.org/10.52547/JPS.22.123.523)

✉ **Corresponding Author:** Mahnaz Estaki, Assistant Professor, Department of Exceptional Children Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

E-mail: p.esteki@gmail.com, Tel: (+98) 21-28421520

Extended Abstract

Introduction

The formal definition of emotional intelligence was presented by Mayer and Salovey (1991). Emotional intelligence includes the ability to be aware, Identify, evaluate and control your emotions. Also, emotional intelligence is the skill to identify and evaluate the situation that led to the current emotion (Stanley and Konrath, 2012). The main goal of psychologists and specialists in emotional intelligence training is that people should develop and apply emotional intelligence by emphasizing the development of individual abilities to strengthen other skills pay for themselves (Magano, Carparo, and Palillo, 2012). Therefore, several kinds of research have been conducted in the field of the effect of emotional intelligence training has been The findings of Bucich and Maccan's research (2019) indicate that emotional intelligence training improves emotional regulation and increases the motivation and social participation of subjects. The results of Dhani and Sharma's research (2012) showed that emotional intelligence training has a significant effect on the cognitive, behavioral, emotional, and, motivational skills of employees and improves their performance. The findings of Rexhepi and Berisha's research (2012) indicated the significant effect of emotional intelligence training on employees' social competence and improved job performance. Magnano Craparo and Paolillo (2012) reported in research that emotional intelligence has a high correlation with the level of success and individual performance and moderates the relationship between stubbornness and development motivation. It was done in many kinds of research, researchers have tried to examine the relationship between emotional intelligence and various variables but few studies have focused on designing and building a suitable and localized tool to measure emotional intelligence from childhood. Therefore, the general goal of the research is to design and validate a questionnaire based on the components of emotional intelligence and appropriate for the age of children from 6 to 9 years.

Method

a. Research design and participants: The research method is a descriptive method and the research is of developmental type. In this research, a mixed research method was used. The Mixed research method is a method that combines perspectives, approaches, data format, and analysis related to quantitative and qualitative research for accurate, comprehensive, informed, and spontaneous understanding (Plano Clark, 2019). The statistical population of the research was children aged 6 to 9 in Tehran in 2021. The criteria for entering the samples were 6 to 9 years old and studying in normal schools, and the number of samples was considered 10 times the number of variables according to the opinion of Comrey and Lee. In the quantitative phase Sampling research was available from schools. 618 children aged 6 to 9 years participated in the research. There were 313 boys and 305 girls. In the qualitative stage and to determine the content validity of 10 professors Child psychology was used.

Results

According to the findings obtained from the scientific research in the field of emotional intelligence, 7 subscales of self-awareness, emotion regulation, impulse control, problem-solving, flexibility, empathy, and social skills were determine, and based on this, a questionnaire with 60 items was designed. The results of content validity were expressed by calculating the index of content validity ratio and content validity index. The obtained values were adapted to Lawshe Table through the content validity coefficient. KMO test was used to determine sampling adequacy. In the research, the value of $KMO = 0.831$, indicates the adequacy of sampling. Also, one of the basic assumptions in factor analysis is that the variables are correlated with each other, it was tested with the Bartlett BTS test. The results of Bartlett's test ($\text{sig}=0.001$ and $\chi^2=62388/366$) are significant it shows that the correlation matrix of the data in the society is not zero, so the act of factorization is justified. The share rate of each of the

questions with the whole questionnaire is higher than 30% and shows the ability of the determining factors in explaining Variance in the studied variables. After calculating the special amount and variance corresponding to the factors, it was shown that six factors have the ability to explain the variances. If we rotate the obtained factors with the varimax method, the first, second, third, fourth, fifth, and, sixth factors contain 66/149% of the variance. In the confirmatory factor analysis of the assumed model, some corrections were needed, which were done by adding covariance between some errors, and as a result, the model had an acceptable fit. Cronbach's alpha method was used in order to check the validity of the internal consistency of the questions. Cronbach's alpha value

of the 59-question emotional intelligence questionnaire of the form in this research was obtained as 0/861. This value indicates that the questionnaire has good validity and the scale questions above have a satisfactory internal consistency. Also, composite reliability and average extracted variance to determine Calculated. The results show that for each composite reliability subscale Convergent validity of children from the emotional intelligence scale it is bigger than the average of the extracted variance and the average of the extracted variance is more than 0/5. As a result, the components of convergent validity had Inference and conclusion.

Table 1. Descriptive Indicators Of Research Variables

variable	minimum	maximum	mean	Std deviation	skewness	kurtosis
Emotional intelligence self-assessment form	28.00	109.00	68.2751	13.63017	-.604	.329

Conclusion

Considering the importance of the position of emotional intelligence and in order to fill the gap of a tool in the field of emotional intelligence, it was done by the children themselves. The results indicated that the validity of the content, structure, also reliability of the tool was appropriate. Questionnaire items were designed in line with theoretical and experimental backgrounds (Stanley and Konrath, 2012, Magnano, Craparo and Paolillo, 2012; Busich and Mccann, 2019; Dhani and Sharma, 2012, Veirman, 2013) as well as existing tools in the field of emotional intelligence, including IQ tests Mayer and Salovey's emotional intelligence (2012), Schott's self-assessment test (1996), emotional intelligence of the adjective form (2011), Bar-On emotional intelligence (2011) and Golman's social-emotional intelligence (2012) and also based on the combined model of emotional intelligence that It is a combination of non-cognitive abilities and some personality traits, it was designed The results of the study showed that the designed tool has appropriate validity and reliability for evaluating children's emotional intelligence. According Due to the necessity of having an objective tool to evaluate the emotional intelligence of children

aged 6 to 9 years, the present questionnaire can be a suitable tool for evaluating the emotional intelligence of children and also a suitable tool to help counselors and parents to conduct diagnostic and research studies. Among the strengths of the questionnaire, we can mention 6 factors that are the main components of emotional intelligence. Also, this questionnaire, which is in accordance with the Iranian culture, evaluates the emotional intelligence of children from the age of 6 in a self-assessment based on the daily situations that face. The limitations of the current research can be limited and He pointed out the availability of samples.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral thesis of the first author entitled Designing and validating an expert system for evaluating children's emotional intelligence in the field of psychology of exceptional children, Islamic Azad University with Registration code 1014800542237871399162372244 and ethics code IR.IAU.CTB.REC.1400.049. In this research, all the ethical standards have been observed and the participants in the research have been guaranteed that their information will be completely kept with the researchers. Also, at the beginning of the research, all information about the research was provided to the participants so that they could participate in the research with full knowledge

Funding: The present research was conducted without any financial support from any specific organization

Authors' contribution: The first author is the main researcher of the research, the second author is the supervisor, and the third and fourth authors are the thesis advisors.

Conflict of interest: There is no conflict of interest in this study and the results have been reported clearly with no bias.

Acknowledgments: The authors would like to acknowledge and thank all the mothers and people who helped the authors in publishing the link to the research questionnaire and other stages of the implementation of this study.

طراحی و اعتباریابی پرسشنامه هوش هیجانی (فرم خودسنجی) برای ارزیابی کودکان

آیدا کاظمی^۱، مهناز استکی^۲، محمدباقر غباری بناب^۳، منوچهر مرادی سبزواری^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. استاد، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۴. استاد، گروه هوش ماشین و ریاتیک، دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۸

بازنگری: ۱۴۰۱/۰۷/۱۲

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۲۹

انتشار برخط: ۱۴۰۲/۰۳/۰۱

کلیدواژه‌ها:

اعتباریابی،

طراحی پرسشنامه،

هوش هیجانی،

فرم خودسنجی،

کودکان

زمینه: پژوهش‌ها به اهمیت هوش هیجانی بر جنبه‌های مختلف زندگی کودکان تأکید می‌کنند. اما مطالعات کمتری به طراحی آزمون مناسب برای سنجش هوش هیجانی در کودکان پرداخته‌اند.

هدف: هدف از پژوهش حاضر طراحی و اعتباریابی پرسشنامه هوش هیجانی مطابق با فرهنگ ایرانی بود.

روش: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع توسعه‌ای می‌باشد. جامعه آماری پژوهش کلیه کودکان ۶ تا ۹ سال شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بوده‌اند. حجم نمونه ۶۱۸ کودک (۳۱۳ پسر و ۳۰۵ دختر) که به شیوه‌ی در دسترس از مدارس انتخاب شدند. در این راستا بر اساس بررسی هدفمند پژوهش‌های علمی در زمینه هوش هیجانی نسخه اولیه پرسشنامه با ۶۰ گویه طراحی شد. برای روایی سازه از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی و پایایی درونی با محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ تعیین گردید جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و نرم‌افزار Amos استفاده شد.

یافته‌ها: در فرآیند روانسنجی پرسشنامه گویه‌هایی که نسبت روایی محتوایی آن کمتر از ۰/۶۲ و شاخص روایی محتوایی آن کمتر از ۰/۷۹ بود حذف شد. تحلیل عاملی اکتشافی ۵۹ گویه را با ساختار ۶ عاملی نشان داد و تحلیل عاملی تأییدی مویید این یافته بود. همچنین همسانی درونی سؤال‌ها ۰/۸۶۵ به دست آمد که نشان می‌دهد پرسشنامه از اعتبار خوبی برخوردار است.

نتیجه‌گیری: ابزار طراحی شده یک پرسشنامه معتبر برای سنجش هوش هیجانی در نمونه کودکان ایرانی بوده که پژوهشگران و سایر متخصصان مربوطه می‌توانند از این ابزار در پژوهش‌های روانشناختی خود استفاده کنند.

استناد: کاظمی، آیدا؛ استکی، مهناز؛ غباری بناب، محمدباقر؛ و مرادی سبزواری، منوچهر (۱۴۰۲). طراحی و اعتباریابی پرسشنامه هوش هیجانی (فرم خودسنجی) برای ارزیابی کودکان،

مجله علوم روانشناختی، دوره بیست و دوم، شماره ۱۲۳، ۵۲۳-۵۳۸.

مجله علوم روانشناختی، دوره بیست و دوم، شماره ۱۲۳، بهار (خرداد) ۱۴۰۲.

© نویسندگان.

✉ نویسنده مسئول: مهناز استکی، استادیار، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: p.esteki@gmail.com

تلفن: ۰۲۱-۲۸۴۲۱۵۲۰

مقدمه

نخستین تعریف رسمی هوش هیجانی^۱ به همراه مفهوم پردازی و مدل سازی قابل اتکا توسط مایر و سالووی (۱۹۹۰) ارائه گردید. سپس روانشناسان دیگری مفهوم هوش هیجانی را مورد بحث و بررسی قرار دادند. این نوع از مفهوم هوش در سالیان اخیر در زمینه های علمی و کاربردی مورد توجه بسیاری قرار گرفته است. هوش هیجانی شامل توانایی آگاهی، شناسایی، ارزیابی و کنترل هیجانات خود است. همچنین هوش هیجانی، مهارتی برای شناسایی و ارزیابی موقعیتی است که منجر به هیجان فعلی شده است (استنلی و کنرات، ۲۰۱۲). مایر و سالووی (۱۹۹۷) هوش هیجانی را به صورت توانایی آگاهی از احساسات خود و دیگران، تفکیک و تشخیص آن ها و استفاده از این اطلاعات در جهت هدایت فکر و رفتار خود می دانند و آن را به ۴ عامل شناسایی هیجانات، استفاده از هیجانات، درک و فهم هیجانات و مدیریت هیجانات تقسیم بندی می کنند. پرسشنامه خودسنجی شوت بر اساس مدل هوش هیجانی مایر و همکارانش ساخته شده است (شوت و همکاران، ۲۰۰۹).

گلن (۱۹۹۸) تعریف متفاوتی از هوش هیجانی ارائه کرده است. او هوش هیجانی را آگاهی از هیجانات خود، برانگیختن خود، شناسایی عواطف دیگران و کنترل ارتباط با دیگران می داند. البته او در سالیان بعد، در این تعریف تجدید نظر کرد و آن را به صورت مجموعه ای از توانایی های مانند خود آگاهی، همدلی، خودنظم بخشی، انگیزش خود و مهارت های اجتماعی تعریف کرد و ابزار سنجش خود را نیز بر اساس همین تعریف ساخت. در نهایت یکی از افراد تأثیرگذار در حوزه ی هوش هیجانی، بار - آن است که یکی از جامع ترین تعریف های هوش هیجانی را ارائه داده است. او هوش هیجانی را به عنوان مجموعه ای از ظرفیت ها، قابلیت ها و مهارت های شناختی می داند که توانایی های فرد را در برخورد موفقیت آمیز با مقتضیات و رفتارهای محیطی افزایش می دهد و به وسیله ی ابزارهای خود گزارش دهی قابل ارزیابی است (بار آن، ۲۰۱۰). در مجموع هوش هیجانی به مجموعه ای از توانایی ها و قابلیت ها اشاره می کند که از ویژگی های ضروری زندگی اجتماعی انسان است (کروگر و همکاران، ۲۰۰۹؛ به نقل از سلگی و علیپور، ۱۳۹۱). به دنبال رواج مفهوم هوش هیجانی، متخصصان به بررسی و

مطالعه ی آزمون های هوش هیجانی پرداختند (بشارت، ۱۳۸۴؛ سالووی، گلدمن، تورووی و پالفای به نقل از پنبکر، ۱۹۹۵؛ پالمر، گیگناک، بیت، استرا، ۲۰۰۲؛ سالووی، ستروود، وولری، ایپل، ۲۰۰۳؛ ونروی، ویسوسواران و پلوتو، ۲۰۰۵) تا رویکردی صحیح از آنچه که باید از هوش هیجانی مورد ارزیابی قرار گیرد، ارائه دهند و مقیاس ها و آزمون هایی تحت عنوان هوش هیجانی وارد بازار شد.

هدف اصلی روانشناسان و متخصصان از آموزش هوش هیجانی این است که افراد نسبت به گسترش و به کارگیری هوش هیجانی با تأکید بر رشد توانایی های فردی به تقویت سایر مهارت های خویش پردازند (ماگانو، کراپارو و پالیلو، ۲۰۱۶) از این رو، پژوهش های متعددی در زمینه تأثیر آموزش هوش هیجانی انجام شده است. یافته های پژوهش بوسیچ و مککان (۲۰۱۹) بیانگر آن است که آموزش هوش هیجانی باعث بهبود تنظیم هیجان می شود و انگیزش و مشارکت اجتماعی آزمودنی ها را افزایش می دهد. نتایج پژوهش دانی و شارما (۲۰۱۷) نشان داد که آموزش هوش هیجانی تأثیر قابل توجهی بر مهارت های شناختی، رفتاری، هیجانی و انگیزشی کارکنان دارد و عملکرد آن ها را بهبود می بخشد. یافته های پژوهش رکسپی و بریشا (۲۰۱۷) حاکی از تأثیر قابل توجه آموزش هوش هیجانی بر کفایت اجتماعی کارکنان بود و عملکرد شغلی آن ها را بهبود بخشید همچنین بر کاهش تنیدگی شغلی تأثیرگذار است (مزینانی، کوچک انتظار، نوری، صالحی، ۱۴۰۱). ماگانو و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی گزارش کردند که هوش هیجانی همبستگی بالایی با میزان موفقیت و عملکرد فردی دارد و روابط میان سرسختی و انگیزش پیشرفت را تعدیل می کند. در پژوهشی که توسط حدیوی، مددی و حضرتیان (۱۴۰۰) انجام شد نشان داده شد بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مستقیم وجود دارد. همچنین بین هوش هیجانی و شادکامی و نشاط ذهنی دانشجویان ارتباط مستقیم وجود دارد (نفرجی، یوسفی، ۱۴۰۰). یافته های پژوهش عاشوری، جلیل آبکنار و پورمحمدرضای تجربشی (۱۳۹۳) بیانگر اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر بهبود عزت نفس کلی، عزت نفس خویشتن، عزت نفس اجتماعی، عزت نفس خانواده و عزت نفس تحصیلی دانش آموزان کم شنوا است. نتایج تحقیق افروز، قاسم زاده، تازیکی و دلگشا (۱۳۹۳) نشان داد که آموزش مهارت های تنظیم خلق، باعث بهبود خودپنداره، کفایت

^۱. Emotional intelligence

در بسیاری از پژوهش‌های انجام شده در حوزه هوش هیجانی، پژوهشگران تلاش کرده‌اند رابطه‌ی هوش هیجانی با متغیرهای گوناگون را مورد بررسی قرار دهند، اما مطالعات اندکی به طراحی و ساخت ابزاری مناسب و بومی شده برای سنجش هوش هیجانی از سنین کودکی پرداخته‌اند. طراحی آزمون هوش هیجانی برای کودکان ایرانی از آن جهت حائز اهمیت است که تاکنون هیچ آزمون رسمی خودسنجی برای ارزیابی کمی هوش هیجانی کودکان طراحی نشده است. برای اینکه مداخله و یا برنامه‌های آموزشی مربوطه در حوزه‌ی هوش هیجانی به‌درستی بتواند اجرا شوند در ابتدا به یک ابزار تشخیصی کامل و جامع که تمامی مؤلفه‌های هوش هیجانی را شامل شود نیاز است تا ارزیابی اولیه به‌درستی صورت گیرد و متناسب با وضعیت کودک برنامه‌های مداخله‌ای برای او طراحی شود زیرا برخلاف هوش شناختی که پدیده‌ای نسبتاً ثابت و تغییرناپذیر است، هوش هیجانی را می‌توان با برنامه‌های آموزشی ارتقاء داد و سازگاری فرد را بهبود بخشید (اکبری، پوراعتماد، صدق‌پور، ۱۳۸۹). به دلیل محدودیت‌هایی که در زمینه ابزارهای تشخیصی بومی شده برای ارزیابی هوش هیجانی کودکان وجود دارد ممکن است ارزیابی صحیحی از سنین پایین‌تر صورت نگیرد و زمانی که ارزیابی به‌درستی صورت نگیرد نمی‌توان برنامه‌های آموزشی و مداخله‌ای لازم را اجرا کرد. براین اساس هدف کلی پژوهش طراحی و اعتباریابی پرسشنامه‌ای بر مبنای مؤلفه‌های هوش هیجانی و متناسب با سن کودکان ۶ تا ۹ سال می‌باشد. همچنین پژوهشگر در صدد هست تا میزان روایی و پایایی پرسشنامه را بررسی کرده و مشخص کند آیا پرسشنامه توانایی ارزیابی هوش هیجانی کودکان را دارد؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش پژوهش یک روش توصیفی است و پژوهش از نوع توسعه‌ای می‌باشد. در این پژوهش از روش تحقیق آمیخته استفاده شد. روش پژوهش آمیخته شیوه‌ای است که دیدگاه‌ها، رویکردها، شکل داده‌ها و تحلیل مرتبط با تحقیق کمی و کیفی را برای درکی دقیق، جامع، آگاهانه و خودخواسته ترکیب می‌کند (پلانو

اجتماعی و همه مؤلفه‌های آن از جمله مهارت‌های شناختی، رفتاری، هیجانی و انگیزشی در دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری شد. همچنین بین هوش هیجانی با کاهش پرخاشگری و افزایش سازگاری فردی و اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد (سیاسی، اسدی، صلاحی، ۱۴۰۱). پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌ی رابطه‌ی هوش هیجانی با مؤلفه‌های سلامت‌روانی نیز نشان داد که این سازه با سلامت‌روان (لین و شوارتز، ۱۹۸۷)، شناسایی محتوای هیجان‌ها و توان همدلی با دیگران (مایر، دی پائولو و سالووی، ۱۹۹۰) و رضایت از زندگی (پالمر، دونالدسون و استاف، ۲۰۰۲) همبستگی مثبت دارد و با اختلال‌های روانشناختی (لین و شوارتز، ۱۹۸۷)، افسردگی (دادا و هارت، ۲۰۰۰) و آشفتگی روانشناختی (اسلاسکی و کارت رایت، ۲۰۰۲) همبستگی منفی دارد.

ابزارهای متعددی در سراسر دنیا برای ارزیابی هوش هیجانی کودکان مورد استفاده قرار می‌گیرند. پرسشنامه هوش هیجانی صفتی - فرم کودکان توسط ماورولی، پترایدز، شو و وایتهد (۲۰۰۸) و با اقتباس از پرسشنامه هوش هیجانی صفتی پترایدز و فارنهام (۲۰۰۱) ساخته شده است. پرسشنامه هوش هیجانی صفتی - فرم کودکان، برای کودکان ۸ تا ۱۲ است که شامل ۷۹ جمله کوتاه و در مقیاس ۹ سطحی لیکرت از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق رتبه‌بندی شده است و از ۵ خرده آزمون شامل انطباق‌پذیری، آمادگی عاطفی^۱، ابراز هیجانی^۲، تنظیم هیجانی^۳، تکانشی پایین^۴، ارتباط با همسالان^۵، عزت‌نفس^۶ و خودانگیختگی^۷ ساخته شده است و توانایی آزمودنی را در موقعیت‌های مختلف می‌سنجد. آزمون برادبری و گریوز (۲۰۰۴) توسط گنجی (۱۳۸۴) ترجمه و اعتباریابی شده است. این آزمون شامل ۲۸ ماده است که بر اساس مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود، و چهار مؤلفه خود آگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت رابطه را می‌سنجد و یک نمره کلی هوش هیجانی نیز به دست می‌دهد. پرسشنامه هوش هیجانی پترید و فارنهام به دو صورت طولانی و کوتاه ساخته شده است که فرم طولانی آن شامل ۱۵۳ گویه و فرم کوتاه آن شامل ۳۰ گویه می‌باشد و در مقیاس لیکرت ۷ قسمتی می‌باشد. این پرسشنامه برای کودکان و نوجوانان نیز قابل استفاده می‌باشد.

1. Emotional readiness
2. Emotional expression
3. Emotional regulation
4. Low impulse

5. Communication with peers
6. Self esteem
7. Spontaneity

کلارک، ۲۰۱۹). در مطالعه حاضر از روش تحقیق آمیخته از نوع متوالی اکتشافی استفاده شد که شامل جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها با روش تحقیق کیفی در مرحله اول و سپس استفاده از نتایج آن برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌های کمی است که در نهایت یک تفسیر و جمع‌بندی کلی از نتایج هر دو روش در قالب یک مطالعه صورت می‌گیرد (کرسول، ۲۰۱۲).

جامعه آماری پژوهش کودکان ۶ تا ۹ سال در شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بودند. ملاک ورود نمونه‌ها سن ۶ تا ۹ سال و تحصیل در مدارس عادی بود و تعداد نمونه‌ها بر مبنای نظر کامری و لی (۱۹۹۲) ۱۰ برابر تعداد متغیرها در نظر گرفته شد. در مرحله کمی پژوهش نمونه‌گیری به صورت در دسترس از مدارس بود. ۶۱۸ نفر از کودکان ۶ تا ۹ سال در پژوهش شرکت داده شدند. از این تعداد ۳۱۳ نفر پسر و ۳۰۵ نفر دختر بودند. در مرحله کیفی و برای تعیین روایی محتوایی از ۱۰ نفر از اساتید حوزه روانشناسی کودک استفاده شد.

(ب) ابزار

ساخت ابزار: مراحل طراحی پرسشنامه هوش هیجانی کودکان (فرم خودسنجی کودک): طراحی ابزار با توجه به نظریه ترکیبی در هوش هیجانی در چهار مرحله صورت گرفت.

مرحله اول: شناسایی مؤلفه‌های هوش هیجانی بر اساس مطالعه پیشینه‌ها و مقالات موجود: در این مرحله با مطالعه هدفمند و مرور مقالات مربوطه مؤلفه‌های هوش هیجانی تعیین شد.

مرحله دوم: در این مرحله با الهام از مستندات، مقالات و پرسشنامه‌های موجود در ایران و سایر کشورها گویه‌های مربوط به پرسشنامه طراحی گردید. نسخه اولیه پرسشنامه در برگرفته‌ی ۶۰ سؤال بود.

مرحله سوم: پس از تهیه گویه‌های پرسشنامه روایی محتوایی صورت گرفت. برای ارزیابی روایی محتوایی، به منظور بررسی میزان هماهنگی محتوایی پرسشنامه هوش هیجانی از نظر ضروری بودن در اختیار ۱۰ متخصص قرار گرفت. در بررسی کیفی محتوا از متخصصان مربوطه درخواست شد تا پس از مطالعه دقیق سؤالات پرسشنامه، بازخورد لازم را در ارتباط با سؤالات ارائه دهند تا بر اساس نظرات آن‌ها اصلاحات نهایی انجام گردد. سپس برای ارزیابی کمی روایی محتوا و جهت اطمینان پرسشنامه

فوق از ضریب نسبی روایی محتوایی^۱ و برای اطمینان از اینکه آیا سؤالات پرسشنامه‌ها به درستی جهت اندازه‌گیری محتوا طراحی شده است یا خیر، از شاخص روایی محتوا^۲ استفاده شد. برای تعیین ضریب روایی محتوایی از اساتید خبره درخواست شد تا هر آیت را بر اساس طیف سه قسمتی (ضروری است، مفید است ولی ضرورتی ندارد و ضرورتی ندارد) بررسی نمایند. همچنین شاخص روایی محتوایی نیز محاسبه گردید. مقدار آن نشان‌دهنده جامعیت قضاوت‌های مربوط به روایی یا قابلیت اجرای پرسشنامه نهایی است. جهت محاسبه از متخصصین درخواست شد در مورد مرتبط بودن، ساده بودن و واضح بودن سؤالات و مرتبط بودن آن‌ها به صورت مقیاس چهارگانه زیر به صورت جدا جدا پاسخ دهند: ۱) کاملاً مرتبط (۲) مرتبط (۳) غیرمرتبط (۴) کاملاً غیرمرتبط.

مرحله چهارم: در این مرحله به تعیین روایی سازه و پایایی پرسشنامه پرداخته شد. بدین منظور بعد از گرفتن کد اخلاق از دانشکده IR.IAU.CTB.REC.1400.049 افراد نمونه به شرحی که در بخش شرکت‌کنندگان گزارش شد، انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. بدین منظور پرسشنامه بین ۶۱۸ کودک ۶ تا ۹ سال به صورت در دسترس توزیع گردید. تحلیل عاملی اکتشافی به روش تحلیل عاملی اصلی و با استفاده از چرخش واریماکس انجام گرفت. جهت حفظ گویه‌ها در تحلیل عاملی اکتشافی حداقل بار عاملی ۰/۳ مد نظر قرار گرفت. همچنین برای اینکه محقق ارتباط عامل‌ها با سؤالات را فرضیه‌سازی کرده و داده‌ها را برای ساختار از قبل تعیین شده ای بسنجد از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. سپس پایایی سؤالات اندازه‌گیری شد. جهت تعیین همبستگی درونی پرسشنامه آزمون آلفای کرونباخ انجام شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و نرم‌افزار Amos استفاده شد. قبل از اجرای پرسشنامه و دریافت هرگونه اطلاعات، جهت رعایت اصول اخلاقی، هدف پژوهش، نحوه تکمیل پرسشنامه و شرط محرمانه بودن اطلاعات به افراد نمونه توضیح داده شد و رضایت کامل‌شان جلب شد.

یافته‌ها

یافته‌های جمعیت‌شناختی نشان داد از تعداد ۶۱۸ شرکت‌کننده، ۳۱۳ پسر (۵۱ درصد)، ۳۰۵ دختر (۴۹ درصد) بودند. همچنین ۱۵۶ فرد ۶ ساله (۲۵

^۱. Content validity ratio

^۲. Content validity index

پس از بررسی یافته‌های جمعیت‌شناختی، در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی گزارش شد.

درصد)، ۱۵۲ فرد ۷ ساله (۲۵ درصد)، ۱۶۲ فرد ۸ ساله (۲۶ درصد) و ۱۴۸ فرد ۹ ساله (۲۴ درصد) بودند. همچنین از بین ۱۰ نفر از متخصصان ۴ نفر خانم و ۶ نفر آقا بوده‌اند.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	کمینه	پیشینه	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
هوش هیجانی فرم خودسنجی	۲۸/۰۰	۱۰۹/۰۰	۶۸/۲۷۵۱	۱۳/۶۳۰۱۷	-۰/۶۰۴	۰/۳۲۹

تحلیل عاملی را انجام داد و هرچه این مقدار بیشتر باشد، مناسبیت و کفایت نمونه‌برداری بیشتر خواهد بود. در پژوهش مقدار $KMO = ۰/۸۳۱$ است که بیانگر کفایت نمونه‌برداری است. همچنین یکی دیگر از مفروضه‌های اساسی در تحلیل عاملی این است که متغیرها با یکدیگر همبسته باشند، با آزمون کرویت بارتلت مورد آزمایش قرار گرفت. با توجه به یافته‌های آزمون کرویت بارتلت ($sig = ۰/۰۰۱$ و $x^2 = ۶۲۳۸۸/۳۶۶$) معنادار است که نشان می‌دهد ماتریس همبستگی داده‌ها در جامعه صفر نیست، بنابراین عمل عامل‌یابی قابل توجه است. میزان اشتراک هر کدام از سؤال‌ها با کل پرسشنامه بالاتر از ۳۰ درصد بوده و بیانگر توانایی عامل‌های تعیین شده در تبیین واریانس متغیرهای مورد مطالعه است.

بعد از محاسبه ی مقدار ویژه و واریانس متناظر با عامل‌ها، نشان داده شد که شش عامل قابلیت تبیین واریانس‌ها را دارند. اگر عامل‌های به دست آمده را با روش واریمکس چرخش دهیم، عامل‌های اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم، در مجموع ۶۶/۱۴۹ درصد از واریانس را در بردارند. پس از چرخش واریمکس، جدول ۲ گویه‌های زیر مجموعه در هر عامل که دارای بار عاملی بالای ۰/۳ هستند را نشان می‌دهد.

باتوجه به یافته‌های به‌دست آمده از مرور متون و پژوهش‌های علمی در زمینه هوش هیجانی ۷ خرده مقیاس خودآگاهی هیجانی، تنظیم هیجان، کنترل تکانه، حل مسئله، انعطاف‌پذیری، همدلی و روابط با همسالان تعیین شده و بر همین مبنا پرسشنامه‌ای با ۶۰ گویه طراحی شد. نتایج حاصل از روایی محتوایی با محاسبه‌ی شاخص CVI ، CVI بیان گردید. مقادیر به‌دست آمده از طریق ضریب روایی محتوایی با جدول لاوشه انطباق داده شد. اگر مقدار محاسبه شده از مقدار جدول بزرگ‌تر باشد اعتبار محتوای آن پذیرفته است. لازم به ذکر است که باتوجه به تعداد متخصصان (ده نفر) بر اساس جدول لاوشه، اعداد بالاتر از ۰/۶۲ مورد قبول واقع شد. همچنین شاخص روایی محتوای نیز محاسبه گردید. چنانچه مقدار حاصل از ۰/۷۰ کوچک‌تر بود، گویه رد می‌شود و اگر بین ۰/۷۰ تا ۰/۷۹ بود باید بازبینی انجام شود و همچنین اگر از ۰/۷۹ بزرگ‌تر بود قابل قبول است. بر این اساس ۱ سؤال که از حد نمره برش پایین‌تر بود، حذف شد. بعد از اجرای پرسشنامه‌ی ۵۹ سؤالی برای تعیین روایی سازه از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی استفاده شد. برای تعیین کفایت نمونه‌برداری از آزمون KMO^1 استفاده شد. سری و کایزر معتقدند وقتی مقدار KMO بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد به‌راحتی می‌توان

جدول ۲. ماتریس شاخص‌های عاملی مقیاس هوش هیجانی فرم خودسنجی کودک پس از چرخش

سؤال	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم	عامل ششم
سؤال ۲۹	۰/۷۶۱					
سؤال ۱۱	۰/۶۹۲					
سؤال ۶	۰/۶۹۰					
سؤال ۲۱	۰/۶۸۹					
سؤال ۳۴	۰/۶۵۹					
سؤال ۳۳	۰/۶۴۹					
سؤال ۳۲	۰/۶۳۴					
سؤال ۳۷	۰/۶۲۱					
سؤال ۳۸	۰/۶۱۱					

¹. Kaisal – Mager – Olking Measure of Sampling Adequacy

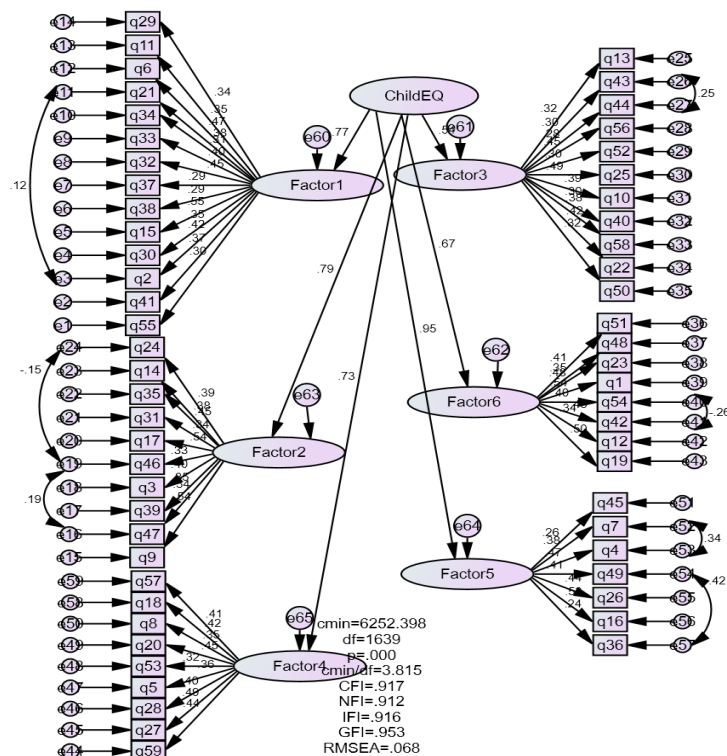
سؤال	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم	عامل ششم
سؤال ۱۵	۰/۵۸۱					
سؤال ۳۰	۰/۵۴۹					
سؤال ۲	۰/۴۸۰					
سؤال ۴۱	۰/۴۷۷					
سؤال ۵۵	۰/۴۷۲					
سؤال ۹		۰/۷۴۴				
سؤال ۴۷		۰/۷۱۳				
سؤال ۳۹		۰/۶۸۸				
سؤال ۳		۰/۶۷۸				
سؤال ۴۶		۰/۶۳۶				
سؤال ۱۷		۰/۶۳۲				
سؤال ۳۱		۰/۵۸۷				
سؤال ۳۵		۰/۵۰۱				
سؤال ۱۴		۰/۴۴۶				
سؤال ۲۴		۰/۴۴۱				
سؤال ۵۰			۰/۷۸۷			
سؤال ۲۲			۰/۷۱۶			
سؤال ۵۸			۰/۷۰۹			
سؤال ۴۰			۰/۶۳۵			
سؤال ۱۰			۰/۶۰۷			
سؤال ۲۵			۰/۵۹۵			
سؤال ۵۲			۰/۵۹۴			
سؤال ۵۶			۰/۵۸۳			
سؤال ۴۴			۰/۵۷۵			
سؤال ۴۳			۰/۵۴۴			
سؤال ۱۳			۰/۴۳۹			
سؤال ۵۹				۰/۷۵۷		
سؤال ۲۷				۰/۷۵۰		
سؤال ۲۸				۰/۶۱۵		
سؤال ۵				۰/۶۰۲		
سؤال ۵۳				۰/۵۶۳		
سؤال ۲۰				۰/۵۳۹		
سؤال ۸				۰/۵۳۶		
سؤال ۱۸				۰/۵۱۵		
سؤال ۵۷				۰/۴۸۴		
سؤال ۴۵					۰/۷۲۶	
سؤال ۷					۰/۷۱۰	
سؤال ۴					۰/۶۷۲	
سؤال ۴۹					۰/۶۳۲	
سؤال ۲۶					۰/۵۸۷	
سؤال ۱۶					۰/۴۷۴	
سؤال ۳۶					۰/۴۳۷	

سؤال	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم	عامل ششم
سؤال ۵۱						۰/۸۱۶
سؤال ۴۸						۰/۷۵۲
سؤال ۲۳						۰/۶۴۹
سؤال ۱						۰/۶۲۳
سؤال ۵۴						۰/۶۰۳
سؤال ۴۲						۰/۵۲۵
سؤال ۱۲						۰/۵۰۰
سؤال ۱۹						۰/۳۶۰

در تحلیل عاملی تأییدی مدل فرض شده، نیاز به برخی اصلاحات داشت که با اضافه کردن کوواریانس بین برخی از خطاها، اصلاحات انجام و در نتیجه مدل از برازش قابل قبولی برخوردار گردید. نتایج شاخص‌های برازش مدل فوق در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. شاخص‌های برازش مقیاس هوش هیجانی فرم خودسنجی کودک

شاخص	مقادیر اول	مقادیر اصلاح شده	مقادیر قابل قبول
X2	۶۴۹۵/۸۴۷	۶۲۰۵/۹۹۰	--
p	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
χ^2/df	۳/۹۶۸	۳/۸۰۷	کمتر از ۵
RMSEA	۰/۰۶۹	۰/۰۶۷	کمتر از ۰/۰۸
GFI	۰/۸۹۵	۰/۹۴۵	بیشتر از ۰/۹
NFI	۰/۸۴۳	۰/۹۲۱	بیشتر از ۰/۹
CFI	۰/۸۶۱	۰/۹۳۲	بیشتر از ۰/۹

مدل ۱. مدل اصلاح شده تحلیل عاملی تأییدی هوش هیجانی فرم خودسنجی کودک

به منظور بررسی اعتبار همسانی درونی سؤالات مقیاس هوش هیجانی فوم کودک از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. میزان آلفای کرونباخ در مقیاس حل مسئله ۰/۷۰۱، در مقیاس خودآگاهی هیجانی ۰/۷۸۰، در مقیاس مهارت‌های اجتماعی ۰/۷۴۴، در مقیاس تنظیم هیجان ۰/۷۱۹، در مقیاس کنترل تکانه ۰/۷۳۳ و در مقیاس توان سازگاری ۰/۷۸۰ بدست آمد. همچنین میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه ۵۹ سؤالی هوش هیجانی فرم خودسنجی کودک در این پژوهش مقدار ۰/۸۶۱ به دست آمد. این مقدار بیان‌گر این موضوع است که پرسشنامه از اعتبار خوبی برخوردار است و سؤالات مقیاس فوق از هماهنگی درونی رضایت‌بخش برخوردار است. همچنین پایایی مرکب^۱ و متوسط واریانس استخراجی^۲ برای تعیین روایی همگرا محاسبه شد. نتایج نشان می‌دهد که برای هر خرده مقیاس پایایی مرکب بزرگتر از متوسط واریانس استخراجی و متوسط واریانس استخراجی بیشتر از ۰/۵ است. در نتیجه مؤلفه‌ها از روایی همگرا برخوردار بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با توجه اهمیت جایگاه هوش هیجانی و به منظور پر کردن جای خالی ابزاری در زمینه‌ی هوش هیجانی که توسط خود کودکان انجام گیرد، صورت گرفت تا موقعیت مناسبی برای پژوهش، تشخیص و ارزیابی بهتر فراهم شود. نتایج حاکی از مناسب بودن روایی محتوایی، سازه و همچنین پایایی ابزار بود. در این پرسشنامه ۱ گویه که روایی محتوایی مناسبی نداشت حذف و نسخه‌ی نهایی دارای ۵۹ گویه بود.

گویه‌های پرسشنامه طراحی شده همسو با پیشینه‌های نظری و تجربی (استنلی و کنرات، ۲۰۱۲، ماگانو، کراپارو و پاللو، ۲۰۱۶؛ بوسیچ و مککان، ۲۰۱۹؛ دانی و شارما، ۲۰۱۷، ورمن، ۲۰۱۵) و همچنین ابزارهای موجود در زمینه‌ی هوش هیجانی از جمله آزمون هوش هیجانی مایر و سالووی (۲۰۰۲)، آزمون خودارزیابی شوت (۲۰۰۹)، هوش هیجانی صفت فرم (۲۰۱۱) هوش هیجانی بارآن (۲۰۰۰) و هوش هیجانی اجتماعی گلמן (۲۰۰۶) و همچنین بر مبنای الگوی ترکیبی هوش هیجانی که ترکیبی از توانایی‌های غیرشناختی و برخی ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد، طراحی شد.

بر مبنای نتایج تحلیل عاملی اکتشافی یکی از عامل‌ها حذف شده و ۶ عامل حل مسئله، خودآگاهی هیجانی، مهارت‌های اجتماعی، مدیریت هیجانات، کنترل تکانه و توان سازگاری تأیید شدند که به صورت سؤالات سه گزینه‌ای به ارزیابی هوش هیجانی کودکان می‌پردازد. لازم به ذکر است عامل‌ها بر مبنای پژوهش‌های صورت گرفته تعیین شدند. برای مثال مقیاس خودآگاهی هیجانی که شامل ۱۰ گویه، مقیاس کنترل تکانه که شامل ۷ گویه، مقیاس حل مسئله که شامل ۱۴ گویه و مقیاس سازگاری که شامل ۸ گویه می‌باشند، بر مبنای آزمون بار آن (۲۰۰۰) و مقیاس تنظیم هیجان که شامل ۹ گویه و مهارت‌های اجتماعی که شامل ۱۱ گویه می‌باشند بر مبنای آزمون ماورولی، پترایدز، شو و وایت هد (۲۰۱۱) طراحی شدند. نتایج مطالعات نشان داد ابزار طراحی شده از روایی و پایایی مناسب جهت ارزیابی هوش هیجانی کودکان برخوردار است. با ارزیابی زود هنگام هوش هیجانی می‌توان جنبه‌های مختلف روانی اجتماعی در کودکان از سطح سازگاری تا رضایتمندی از زندگی و پیشرفت تحصیلی را تعدیل کرد (پرزگنزالز، ساکلفسکی و ماورولی، ۲۰۲۰).

باتوجه به ضرورت وجود ابزاری عینی برای ارزیابی هوش هیجانی کودکان ۶ تا ۹ سال، پرسشنامه‌ی حاضر می‌تواند ابزار مناسبی برای ارزیابی هوش هیجانی کودکان و همچنین ابزاری مناسب جهت کمک به مشاوران و والدین جهت انجام مطالعات تشخیصی و پژوهشی باشد. از نقاط قوت پرسشنامه می‌توان به ۶ عامل که از مؤلفه‌های اصلی هوش هیجانی هستند و بر مبنای پژوهش‌های مربوط به این حوزه استخراج شده، اشاره کرد. همچنین این پرسشنامه که مطابق با فرهنگ و نرم ایرانی بوده، به صورت خودسنجی بر مبنای موقعیت‌های روزمره که کودک با آن‌ها مواجه است به ارزیابی هوش هیجانی کودکان از ۶ سالگی پرداخته و همین موضوع نوع آوری محسوب شده و این اجازه را می‌دهد تا از سنین کودکی به ارزیابی و تحلیل مؤلفه‌های هوش هیجانی پرداخت. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به محدود و دردسترس بودن نمونه‌ها و نداشتن نمره برش اشاره کرد. همچنین پیشنهاد می‌شود همبستگی بین این مقیاس و سایر آزمون‌های مشابه بررسی گردد و اعتبارسنجی پرسشنامه در سایر شهرها انجام شود. افزون بر آنچه که گفته شد نیاز است تغییرناپذیری ساختار عاملی ابزار در گروه‌های جنسیتی بررسی شود.

¹. Composite reliability

². Composite reliability extracted

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان طراحی و اعتباریابی سامانه خبره برای ارزیابی هوش هیجانی کودکان، در رشته روانشناسی کودکان استثنایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی با کد ثبت IR.IAU.CTB.REC.1400.049 و کداخلاق ۱۰۱۴۸۰۰۵۴۲۲۳۶۸۷۱۳۹۹۱۶۲۳۷۲۲۴ است. در این پژوهش موازین اخلاقی کامل رعایت شد و به شرکت کنندگان در پژوهش تضمین داده شد که اطلاعاتشان به صورت کامل نزد پژوهشگران محفوظ خواهد ماند. همچنین در ابتدای پژوهش، کلیه اطلاعات در مورد پژوهش در اختیار شرکت کنندگان قرار گرفت تا با آگاهی کامل در پژوهش شرکت کنند.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول محقق اصلی پژوهش است، نویسنده دوم استاد راهنما، نویسندگان سوم و چهارم اساتید مشاور رساله می باشند.

تضاد منافع: نویسندگان هیچ تضاد منافی در رابطه با این پژوهش اعلام نمی نمایند.

تشکر و قدردانی: نویسندگان بر خود لازم می دادند از تمامی مادران، و افرادی که در انتشار لینک پرسشنامه پژوهش و سایر مراحل اجرای این مطالعه به نویسندگان کمک کردند، تقدیر و تشکر کنند.

منابع

افروز، غلامعلی، قاسم زاده، سوگند، تازیکی، طیه، دلگشاد، یاکو. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش مهارت‌های تنظیم خلق بر خودپنداره و کفایت اجتماعی دانش آموزان با ناتوانی یادگیری. *ناتوانی های یادگیری*. ۳(۳)، ۲۴-۶.

Doi:JLD-3-3-93-3-1

اکبری، مهرداد، پوراعتقاد، حمیدرضا، صالح صدق پور، بهرام. (۱۳۸۹). تاثیر برنامه مداخله-آموزشی جرات ورزی، حل مسئله و حرمت خود بر هوش هیجانی. *فصلنامه روانشناسی کاربردی*. ۱(۱۳)، ۵۲-۶۴.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20084331.1389.4.2.4.4>.

تفرجی، اسما، یوسفی، فریده. (۱۴۰۰). رابطه هوش هیجانی با نشاط ذهنی: نقش واسطه ای خود دلسوزی. *مجله علوم روانشناختی*. ۲۰(۹۸)، ۲۹۳-۲۹۴.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17357462.1400.20.98.4.3>

خدیی، اسدالله، مددی نیا، راحله، حضرتیان، تیمور. (۱۴۰۰). بررسی رابطه هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز. *مجله علوم روانشناختی*. ۲۰(۹۹)، ۴۰۵-۴۱۱.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-819-fa.html>

سیاسی، رباب، اسدی، محبوبه، صلاحی، علی اکبر. (۱۴۰۱). رابطه هوش هیجانی با پرخاشگری و سازگاری دانش آموزان دختر دبیرستانی شهر تهران. *فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی*. ۸(۱)، ۱۰۸۹-۱۱۰۰.

<https://irijournals.com/journals/psychology/v8-i1-spring01/>

عاشوری، محمد، جلیل آبکنار، سمیه. و پورمحمدرضای تجربی، معصومه. (۱۳۹۳). بررسی اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر حرمت خود دانش آموزان پسر کم شنوا. *فصلنامه توانبخشی*. ۱۵(۱)، ۱۲-۳.

<http://rehabilitationj.uswr.ac.ir/article-1-1311-en.html>

مزیانی، فرزانه، کوچک انتظار، رویا، نوری، ابوقاسم، صالحی، مهدیه. (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی روش‌های آموزش ذهن آگاهی و هوش هیجانی بر تنیدگی شغلی، تعارض کار-خانواده و رواندرستی. *مجله علوم روانشناختی*. ۲۱(۱۰۹)، ۱۸۷-۲۰۶.

<http://dx.doi.org/10.52547/JPS.21.109.187>

References

Afroz, GH., Ghasemzadeh, S., Taziki, T. & Delgoshad, A. (2014). Effectiveness of mood regulation skills training on self-concept and social competence of students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*. (3)112-118. Doi:JLD-3-3-93-3-1

Akbari, M., Pouretamad, A., Saleh Sedghpour, B. (2010). The effect of an assertiveness, problem-solving and self-regard intervention- training program on emotional intelligence. *Journal of Applied Psychology*. 1(13). 52-64. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20084331.1389.4.2.4.4>.

A'shouri, M., Jalil-Abkenar, S, Pourmohamadreza-Tajrishi, M (2014).: Investigation of the Efficacy of Emotional Intelligence Training on the Self-esteem in Boy Students Suffering from Hearing Loss. *Journal of Archives of rehabilitation*. Spring 2014. Vol 15. Num 1. <http://rehabilitationj.uswr.ac.ir/article-1-1311-en.html>

Bar-On, R. & Parker, J.D.A. (2000). *The Bar-On Emotional Quotient Inventory: Youth Version (EQ-i: YV) technical manual*. Toronto. <https://ecom.mhs.com/>.

Bar-On, R. (2010). Emotional intelligence: An integral part of positive psychology. *South African Journal of Psychology*. 40(1), 54-62. <https://doi.org/10.1177/008124631004000106>

Bradberry T., Greaves J. (2005). Emotional intelligence quick book. Translated by: M. Ganji. Tehran; Savalan Publication. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.12.061>

Bucich, M., & MacCann, C.(2019). Emotional intelligence and day-to-day emotion regulation processes: Examining motives for social sharing. *Personality and Individual Differences*. 137: 22-26. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.08.002>

Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. <https://doi.org/10.4324/9781315827506>.

Creswell, J. (2012). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th Ed). Boston: Pearson. <http://www.prenhall.com/creswell>.

Dawda, D., & Hart, S. D. (2000). Assessing emotional intelligence: Reliability and validity of the Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i) in university students. *Personality and Individual Differences*, 28, 797-812. [https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0191-8869\(99\)00139-7](https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0191-8869(99)00139-7).

Dhani, P., & Sharma, T. (2017). Effect of emotional intelligence on job performance of IT employees: A gender study. *Procedia Computer Science*. 122,

- 180-185.
<https://doi.org/10.1016/j.procs.2017.11.358>.
- Goleman, D. (2006). *Social intelligence: the new science of social relationships*. Bantam Books.
<https://doi.org/10.1080/00223890701468667>
- Karimi L, Leggat SG, Bartram T, Rada J. (2020). The effects of emotional intelligence training on the job performance of Australian aged care workers. *Health Care Manage Rev.* 45(1):41-51.
<https://doi.org/10.1186/s40359-021-00593-8>
- khadivi, A., Madadi, R., Hazratian, T. (2021). Investigating the relationship between emotional intelligence and academic performance of graduate students of tabriz university of medical sciences. *Journal of Psychological Science.* 20(99), 405-411.
 URL: <http://psychologicalscience.ir/article-1-819-fa.html>
- Lane, R. D., & Schwartz, G. E. (1987). Levels of emotional awareness: A cognitive-developmental theory and its application to psychopathology. *American Journal of Psychiatry*, 144, 133-143.
 DOI: 10.1176/ajp.144.2.133
- Lee, E.T., Wang, J. W. (2003). *Statistical Methods for Survival Data Analysis*. Third Edition. New York: Wiley. DOI:10.1002/0471458546.
- Magnano, P., Craparo, G., & Paolillo, A. (2016). Resilience and emotional intelligence: which role in achievement motivation. *International Journal of Psychological Research.* 9(1), 9-20
 DOI:10.21500/20112084.2096.
- Mavroveli, S., & Sánchez-Ruiz, M. J. (2011). Trait emotional intelligence influences on academic achievement and school behavior. *British Journal of Educational Psychology*, 81(1), 112-134.
 DOI:10.1348/2044-8279.002009
- Mavroveli S., Petrides, KV., Shove, C., Whitehead A. (2008). Validation of the construct of trait emotional intelligence in children. *European Child & Adolescent Psychiatry.* 17, 516-526.
 DOI:10.1007/s00787-008-0696-6
- Mayer, J. D., DiPaolo, M., & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of emotional intelligence. *Journal of Personality Assessment*, 54, 772-781.
 DOI: 10.1080/00223891.1990.9674037
- Mayar, J. D. & Salovey, P. (1998). the intelligence of emotional intelligence, *Intelligence.* 17, 433-442.
[https://doi.org/10.1016/0160-2896\(93\)90010-3](https://doi.org/10.1016/0160-2896(93)90010-3).
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. Mayer-Salovey-Caruso (2002). *Emotional Intelligence Test (MSCEIT) item booklet*. Toronto: MHS Publishers.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/1528-3542.3.1.97>.
- Mazinani, F., Koochakentazar, R., Noori, A., Salehi, M. (2022). Comparison of the efficacy of mindfulness and emotional intelligence training methods on psychological well-being, work-family conflict and job stress. *Journal of Psychological Science.* 21(109), 187-207.
- Palmer, B., Donaldson, C., & Stough, C. (2002). Emotional intelligence and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 33, 1091-1100. <https://www.jstor.org/stable/42980146>
- Palmer, B., Gignac, G., Bate, I., Stough, C. (2003). Examining the Structure of the Trait Meta-Mood Scale. *Australian Journal of Psychology*, 55(3), 154-158.
<https://doi.org/10.1080/0004953042000298612>.
- Pérez-González, J.C., Saklofske, D.H., Mavroveli, S. (2020). Trait Emotional Intelligence: Foundations, Assessment, and Education. *Front. Psychol.*, 11.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00608>.
- Petrides KV, Furnham A. (2003). Trait emotional intelligence: behavioural validation in two studies of emotion recognition and reactivity to mood induction. *Eur J Pers.* 17:39-57.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1002/per.466>.
- Plano Clark, V.L. (2019). Meaningful integration within mixed-method studies. Identifying why, what, when, and how. *Contemporary Educational Psychology*, 1-6.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.cedpsych.2019.01.007>
- Rexhepi, G., & Berisha, B. (2017). The effects of emotional intelligence in employee's performance. *International Journal of Business and Globalization.* 18(4), 467-476.
<https://doi.org/10.1504/IJBG.2017.084351>.
- Salovey, P., Stroud, L. R., Woolery, A., & Epel, E. S. (2002). Perceived emotional intelligence, stress reactivity, and symptom reports: Further explorations using the trait meta-mood scale. *Psychology & Health*, 17(5), 611-627.
<http://dx.doi.org/10.1080/08870440290025812>
- Schutte, N. S., Malouff, T. M. & Buhllar, N. (2009). The assessing Emotions scale. *The Intelligence: New York*: 119- 135. https://doi.org/10.1007%2F978-0-387-88370-0_7
- Siahi, R., Asadi, M., Salahi, A. (2022). The relationship between emotional intelligence and aggression and adaptability of female high school students in tehran. *Psychology studies and educational science.*

- 8(1), 1089-1100.
<https://irijournals.com/journals/psychology/v8-i1-spring01/>
- Slaski, M., & Cartwright, S. (2002). Health, performance, and emotional intelligence: An exploratory study of retail managers. *Stress and Health*, 18, 63-68.
<https://doi.org/10.1002/smi.926>
- Solgi, z, Alipour, A (2013). Comparison of social intelligence and emotional intelligence of students due to their superior hand. *Journal of Applied Psychology*, 4(24), 103-119.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20084331.1391.6.1.1.3>.
- Stanley, C., & Konrath, J. (2012). *Emotional Intelligence for Sales Success: Connect with Customers & Get Results*. 1st Ed. AMACOM, New York.
- Tafaroei, S., Yousefi, F. (2021). Relation of emotional intelligence to subjective vitality: mediating role of selfcompassion. *Journal of Psychological Science*. 2021; 20 (98). 283-294.
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17357462.1400.20.98.4.3>
- Van Rooy, D. L., Viswesvaran, C., & Pluta, P. (2005). An Evaluation of Construct Validity: What Is This Thing Called Emotional Intelligence? *Human Performance*, 18(4), 445-462.
https://psycnet.apa.org/doi/10.1207/s15327043hup1804_9
- Veirman, E. (2015). Emotional intelligence in children and adolescent: In search of a theoretical framework and improved assessment methods. *Proefschrift ingediend tot het behalen van de academische graad van Doctor in de psychologie*.
<http://hdl.handle.net/1854/LU-6942436>